

Obraz Złotego Wieku na Wawelu

2023-10-18

Imponująca liczba eksponatów, nowatorskie ujęcie wyjątkowego tematu, znamienite zabytki z kolekcji publicznych, kościelnych i prywatnych. Wystawa „Obraz Złotego Wieku”, która odbywa się w dniach 15 września - 14 grudnia w Zamku Królewskim na Wawelu, ukazuje rozkwit kultury i sztuki w państwie polsko-litewskim pod panowaniem Zygmunta I i Zygmunta Augusta.

W XVI wieku Polska była jednym z największych państw w ówczesnej Europie – potęgą militarną, polityczną i ekonomiczną. Nastąpił wówczas znaczący rozwój nauki, kultury i sztuki. Wzrastały miasta, dynamicznie rozwijał się handel. Złoty Wiek to również okres reformacji oraz promocji języka polskiego. Zorganizowana na Wawelu wystawa „Obraz Złotego Wieku” ukaże znaczenie i siłę obrazu – we wszelkich odmianach i znaczeniach tego terminu – w szeroko rozumianej kulturze epoki jagiellońskiej.

Wystawa monumentalna

„Obraz Złotego Wieku” to wystawa monumentalna. Rozlokowana jest w dwudziestu salach renesansowego pałacu królewskiego, które były świadkami wydarzeń związanych z życiem i działalnością ostatnich Jagiellonów. Wykorzystanie tych pomieszczeń tworzy jedyną w swoim rodzaju okazję do prezentacji zgromadzonych eksponatów w historycznym kontekście.

Głównym założeniem ekspozycji jest zgodne z realiami epoki przedstawienie dziedzictwa kulturalnego i artystycznego krajów pozostających pod berłem ostatnich Jagiellonów. Ekspozycję uświetniają zatem nie tylko znane powszechnie i niezwykle znaczące dzieła sztuki, ale też wiele zabytków nowo odkrytych, mało znanych lub dotąd w Polsce niepokazywanych.

Tytułowy „obraz” obejmuje dzieła wykonane z rozmaitych materiałów i z użyciem wielu technik – reprezentujących malarstwo tablicowe, malarstwo na płótnie, miniatury książkowe, rzeźby w drewnie i kamieniu, złotnictwo, hafciarstwo i tkactwo. Szczególne miejsce zajmują druki jako rewolucyjne medium służące propagowaniu nowych idei, a także grafiki, których używano jako powszechnie dostępnych wzorów artystycznych.

Obraz różnorodny i panoramiczny

Ekspozycję otwiera sala poświęcona tematowi rozszerzenia obrazu świata u progu ery nowożytnej, w której centralne miejsce zajmuje dzieło polskiego historiografa, medyka i geografa, kanonika krakowskiego Macieja z Miechowa – słynny *Tractatus de duabus Sarmatiis Asiana et Europæana*, przetłumaczony na wiele języków.

Kameralne wnętrza sypialni Zygmunta I stwarza unikatowe warunki dla ukazania roli obrazu w pobożności prywatnej. Najpewniej w tym miejscu król korzystał z modlitewnika zawierającego liczne całostronicowe miniatury. Jedna z nich przedstawia monarchę przyjmującego komunię z rąk Umęczonego Chrystusa. Obraz ten oglądany jest w miejscu, w którym, jak świadczą źródła, władca zmarł w niedzielę Zmartwychwstania Pańskiego w 1548 roku.

Trudno o lepsze miejsce niż sala Poselska, by ukazać problematykę związaną z humanizmem renesansowym, który łączył dwie tradycje: pogańską i chrześcijańską. Zachowane do dzisiaj

malowidło pod stropem przedstawia alegoryczny wykład na temat życia człowieka. Jego źródłem była rozprawa greckiego filozofa o imieniu Kebes, która cieszyła się ogromną popularnością w całej Europie. Na wawelskiej wystawie można zapoznać się z licznymi wydaniem tego dzieła, a także pisanym ręcznie, iluminowanym jego tłumaczeniem na język włoski z 1551 roku, obecnie przechowywanym w medycejskiej bibliotece Laurenziana we Florencji. Ze stropu nakrywającego salę Poselską wyjętych zostało trzydzieści wyrzeźbionych w warsztacie Sebastiana Tauerbacha głów ludzkich ukazujących różne typy współczesne i antyczne. Odwiedzający mogą stanąć z nimi „twarzą w twarz”. W tym samym miejscu znajdują się też materialne dowody osobistych kontaktów polskich humanistów z jednym z największych naukowych i moralnych autorytetów epoki, Erazmem z Rotterdamu.

Ponad 400 eksponatów sprowadzonych z całego świata

Wielkim wydarzeniem jest obecność najwybitniejszych renesansowych dzieł gliptycznych, czyli rzeźbionych w kamieniach półszlachetnych miniatury portretów Zygmunta Augusta, królowej Bony i Barbary Radziwiłłówny, których autorem był Gian Jacopo Caraglio. Pierwszy raz w Polsce jest pokazany portret kobiety w podeszłym wieku, identyfikowanej z królową Anną Jagiellonką, należący do zbiorów Rijksmuseum w Amsterdamie. Swoją polską premierę ma też tłoczona w skórze tarcza z portretem Zygmunta Augusta (Livrustkammaren w Sztokholmie). To jedynie wybrane przykłady spośród znakomitych dzieł, które udało się sprowadzić z różnych stron Polski i świata.

Który z zaprezentowanych tematów dotyczących czasów ostatnich Jagiellonów zaintryguje odwiedzających? Które spośród renesansowych arcydzieł oczaruje ich najbardziej? Zamek Królewski na Wawelu zaprasza od 15 września. Przez trzy miesiące królewską rezydencję na Wawelu zapełnia niemal 400 eksponatów sprowadzonych z całego świata, m.in. z Bodleian Library w Oksfordzie, British Library w Londynie, Metropolitan Museum w Nowym Jorku, Luwru w Paryżu, Livrustkammaren w Sztokholmie, Muzeum Narodowego w Pradze czy Muzeum Sztuk Pięknych w Budapeszcie.